

Innowacja pedagogiczna

„Wesoła gimnastyka buzi i języka”. Wykorzystanie zabaw logopedycznych do rozwijania aktywności słownej oraz poprawnego opanowania języka dzieci 3-letnich.

Autorka innowacji: mgr Julia Ogrodnik-Dworczak.

Wdrażająca innowację: mgr Julia Ogrodnik-Dworczak

Miejsce innowacji: Przedszkole Nr 4 w Gdańsku

Realizatorzy innowacji: Innowacją zostaną objęte dzieci 3 – letnie

Czas trwania i częstotliwość innowacji: Materiał będzie realizowany jako cykl ćwiczeń prowadzonych systematycznie, raz w tygodniu, przez cały rok szkolny 2019/2020.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

II. Założenia

III. Opis zasad innowacji

1. Cel ogólny

2. Cele szczegółowe

3. Sposoby i warunki realizacji

4. Przewidywane efekty

IV. Monitorowanie i ewaluacja realizacji projektu innowacyjnego

V. Załączniki

1. Rodzaje i przykłady ćwiczeń

2. Ankieta dla rodziców

VI. Koszt innowacji

VII. Bibliografia

I. Wstęp

Mowa ma istotny wpływ na rozwój dziecka. Daje możliwość precyzyjnej komunikacji, pozwala na wyrażanie swoich myśli, własnych opinii i uczuć. Stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażanie własnych opinii, emocji i upodobań.

Przedszkole jest najlepszym miejscem dla najpełniejszego rozwoju mowy dziecka. Wykorzystując odpowiednio sytuacje naturalne w przedszkolu, możemy w znaczny sposób pomóc swoim wychowankom. Okres przedszkolny to czas, kiedy terapia jest najbardziej efektywna.

Czuwanie nad przebiegiem rozwoju mowy od najwcześniejszego dzieciństwa jest ważnym zadaniem rodziny, a później przedszkola oraz szkoły. Aby to było możliwe, konieczna jest znajomość norm rozwojowych dziecka. Ta wiedza pozwala na ustalenie aktualnego poziomu mowy dziecka oraz określenie ewentualnych opóźnień w jej rozwoju. Poniżej przedstawiam najważniejsze zjawiska dla danego wieku dziecka.

TRZYLATEK:

- Rozumie to, co do niego mówimy i spełnia proste polecenia.
- Próbuje wykonywać codzienne czynności według podanych instrukcji.
- Pytany podaje swoje imię
- Wypowiada zdania złożone, mówi chętnie i dużo.
- Zadaje pytania, nie zawsze jasno sprecyzowane.
- Powinien wypowiadać prawidłowo: wszystkie samogłoski, spółgłoski *p, p', b, b', m, m', f, f', w, w', t, d, n, n', l, l', k, k', g, g', ś, ź, ć, dź, j, ch, , ł*. Głoski *s, z, c, dz* oraz *sz, ż, cz, dż* mogą być wymawiane jako *ś, ź, ć, dź*, a głoska *r* jako *l*.

Od 3 roku życia dziecka rozpoczyna się okres swoistej mowy dziecięcej, który trwa aż do 7 roku życia. Mowa trzylatka często bywa "zabawna", ponieważ dziecko nie radzi sobie jeszcze z prawidłową realizacją wszystkich głosek; pojawiają się neologizmy językowe. Dziecko nazywa coraz więcej przedmiotów i zjawisk ze swojego otoczenia. Mówi dużo i chętnie. Obserwując rozwój mowy dzieci 3- letnich w naszym przedszkolu, można stwierdzić, iż nie u wszystkich przebiega on jednakowo. U jednych szybciej i te dzieci zaczynają mówić wcześniej, u innych zaś wolniej, co przejawia się późniejszymi początkami mowy i wolniejszym przyswajaniem sobie wymowy pewnych głosek. Fakt ten uświadomił mi, że

istnieje potrzeba systematycznej pracy, ukierunkowanej na wspomaganie, doskonalenie i korygowanie mowy dziecka. Dlatego też na potrzeby naszej placówki powstała niniejsza innowacja. Znajdujące się w innowacji ćwiczenia ujęte w zabawowej formie świadczą o tym, że nauka poprawnej wymowy nie musi być monotonna i mało ciekawą pracą, ale może zmienić się w wesołą i pełną ciekawych pomysłów przygodę. Zaproponowane przeze mnie zabawy będą wspierały terapię logopedyczną poprzez przygotowanie aparatu artykulacyjnego do poprawnej realizacji głosek, ćwiczyły właściwy tor oddechowy, doskonaliły funkcje słuchowe takie jak: wrażliwość słuchowa, synteza i analiza oraz pamięć słuchowa. Zabawne piosenki, rymowanki i krótkie wierszyki będą inspiracją do zabaw dykcyjnych, i logorytmicznych ćwiczących koordynację słuchowo-ruchową.

Proponowane zajęcia nie zastąpią terapii logopedycznej dzieciom, które nie osiągnęły normy językowej lub mają wady wymowy, będą jednak doskonale stymulowały językowe umiejętności.

II. Założenia

Program grupowych zajęć logopedycznych "Wesoła gimnastyka buzi i języka" skierowany jest do dzieci 3-letnich i stanowi formę profilaktyki logopedycznej. Realizowany jest w postaci ćwiczeń i zabaw raz w tygodniu w grupie od października 2019r. do maja 2020r. Program jest zgodny z podstawą programową wychowania przedszkolnego, która w zakresie wspomagania rozwoju mowy (IV. Poznawczy obszar rozwoju dziecka) zakłada, że dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

- 2) *wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach;*
- 5) *odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;*
- 6) *wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;*

Wyżej wymienione założenia realizowane będą poprzez:

- ćwiczenia usprawniające aparat artykulacyjny
- ćwiczenia oddechowe
- ćwiczenia ortofoniczne
- ćwiczenia słuchowe
- ćwiczenia słownikowe

. W wyniku prowadzonych zajęć innowacyjnych:

- dzieci usprawnią narządy artykulacyjne
- wyćwiczą właściwy tor oddechowy i będą właściwie gospodarować wydychanym powietrzem
- udoskonalą syntezę i analizę słuchową, pamięć słuchową
- wzbogacą zasób słownictwa

Opracowany przeze mnie program opiera się na działaniach skierowanych na prawidłowy rozwój mowy, który wpływa na rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy dziecka, zaspokojenie potrzeby akceptacji i sukcesów, poczucie własnej wartości, budowanie więzi i kontaktów z rówieśnikami.

III. Opis zasad innowacji

1. Cel ogólny

Wspieranie rozwoju mowy i języka tak, aby wszystkie dzieci w grupie osiągnęły:

- umiejętność sprawnego komunikowania się z rówieśnikami i dorosłymi z bliższego i dalszego otoczenia,
- umiejętność komunikowania o swoich potrzebach i stanach emocjonalnych,

2. Cele szczegółowe

- wspomaganie rozwoju dziecka,
- wyrobienie właściwych nawyków mownych jak: oddech, zamykanie ust, przełykanie śliny,
- usprawnienie motoryki narządów artykulacyjnych oraz ich właściwa koordynacja,
- tworzenie sytuacji sprzyjających spontanicznemu wypowiedaniu się,

- zachęcanie dziecka do udziału w rozmowie kierowanej, tematycznej,
- wzbogacanie słownictwa,
- przzwyciężanie trudności artykulacyjnych,
- polepszenie funkcjonowania społecznego wychowanka,
- skupianie uwagi i współpraca z osobą ćwiczącą.

3. Sposoby i warunki realizacji

Innowacja będzie realizowana w oparciu o następujące metody i koncepcje pracy:

- prowadzone przez nauczycielkę zajęcia będą uwzględniały ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne, językowe, słuchowe,
- zajęcia będą prowadzone w najmłodszej grupie przedszkolnej raz w tygodniu,
- w grupie będzie utworzony mini kącik logopedyczny (słomki, waciki, pomponiki, lusterka, wiatraczki, kolorowe obrazki itp.), z którego będą mogły korzystać dzieci pod opieką nauczyciela,
- do działań przedszkola zostaną włączeni rodzice poprzez udział w zajęciach takich jak: zajęcia otwarte, warsztaty.

4. Przewidywane efekty

Zaproponowane przeze mnie ćwiczenia, powinny, zgodnie z założeniami, doprowadzić do usprawnienia nieprawidłowości rozwoju językowego, a mianowicie:

- utrwalenia poprawnego wzorca artykulacyjnego,
- usprawnienia funkcji mających wpływ na rozwój mowy (pamięci, koncentracji, percepcji słuchowej, wzrokowej, ruchowej i myślenia),
- rozwijania zasobu słownictwa i umiejętności budowania wypowiedzi poprawnych pod względem gramatycznym,
- rozbudzenia u dziecka zainteresowania ćwiczeniami logopedycznymi,
- usprawnienia motoryki narządów artykulacyjnych,
- poprawy wymowy,
- wzbogacenia słownictwa,
- zdobycia nowych doświadczeń werbalnych,
- rozwoju i usprawnienia słuchu fonemowego,
- opanowania umiejętności gramatycznych, leksykalnych i słownych zgodnie

z indywidualnym tempem rozwoju i możliwościami intelektualnymi dzieci,

IV. Monitorowanie i ewaluacja realizacji projektu innowacyjnego

Ewaluacja przeprowadzona zostanie na podstawie:

- ankiety skierowanej do rodziców dzieci,
- obserwacji diagnozujących, dotyczących działań innowacyjnych, przynajmniej dwa razy w roku w grupie dzieci najmłodszych,
- analizy dokumentacji pedagogicznej (dzienniki zajęć, miesięczne plany pracy) pod kątem realizacji innowacji.

V. Załączniki

1. Rodzaje i przykłady ćwiczeń:

A. Ćwiczenia oddechowe

- wdech nosem, wydech ustami,
- dmuchanie na "zmarznięte ręce",
- dmuchanie na własną brodę, na grzywkę,
- zdmuchiwanie lekkich przedmiotów z dłoni,
- dmuchanie w np. wycięte z bibuły listki, wiatraczek, kulkę z waty,
- "Spacer po łące"- dmuchanie i wąchanie kwiatów,
- "Mecz"- dmuchanie na piłeczkę pingpongową do bramki (zabawa w parach),
- "Echo"- powtarzanie za nauczycielką sylab: ma, mu, me, mi, my,
- puszczanie baniek mydlanych,
- w pozycji leżącej –wdech nosem, bezdech, wydech ustami, bezdech (pluszowa zabawka leżąca na brzuchu unosi się i opada), -w pozycji stojącej –wdech nosem i uniesienie rąk do góry, wydech ustami i opuszczenie rąk w dół,
- dmuchanie przez słomkę do kubka z wodą, wywoływanie bąbelków,
- "Lokomotywa"- oddawanie nadmiaru pary ffffffff lub szszszszszszsz, sapanie lokomotywy pfpfpfpfpfpfpf, powoli rusza coraz szybciej czczczczczcz,
- dmuchanie na piłeczkę przez słomkę.

B. Ćwiczenia fonacyjne

- wypowiedzianie samogłosek na wydechu (a-e-i-o-u-y), każdą samogłoskę osobno,
- ćwiczenia emisyjne na samogłoskach –straż pożarna, policja, pogotowie,

- powtarzanie kilka razy tą samą głoskę: aaa, uuu, eee,
- mruczenie na głoskach nosowych: mmm, nnn, ma, mo, mi, mu,
- naśladowanie szumu wiatru,
- przeciąganie pojedynczych samogłosek ustnych na jednym wydechu: zawody, kto dłużej wymówi aaaa, oooo, uuuu, iiii, yyy,
- ćwiczenia modulacji: wymawianie samogłosek z przerwami (głoska o spada po schodach o o o o o o), wymawianie głosek jak najciszej (usypiamy misia: śśśśśśśś) i jak najgłośniej (ryczy niedźwiedź: uuuuuuuu),
- śpiewanie gamy: do, re, mi, fa, sol, la, si, do,
- śpiewanie piosenek na jednej sylabie,
- "Echo"- powtarzanie dźwięków za nauczycielką,
- naśladowanie śmiechu: cha,cha,cha chi, chi, chi che, che, che,
- wypowiedzianie sylab, wyrazów, zdań z różną siłą głosu (od szeptu do krzyku),
- wymawianie rymowanek, wyliczanek na jednym wydechu

C. Ćwiczenia artykulacyjne:

- Wargi i policzki:
 - "Minki"- naśladowanie minki wesołej -płaskie wargi, rozciągnięte od ucha do ucha, uśmiech szeroki, smutnej -podkówka z warg, obrażonej -wargi nadęte, zdenerwowanej -wargi wąskie,
 - "Całuski"- przesyłanie całusków, wargi wysunięte do przodu, cmokanie,
 - "Rybka" -wysuwanie warg do przodu ,
 - Gorąca zupa"- chłodzenie wargami zupy
 - "Kotki"- dziecko robi pyszczek (wargi do przodu) i przesuwa pyszczkiem w prawą i w lewą stronę. Kotek ma wąsy i nimi porusza (między wargami dziecko trzyma słomkę). Kot ziewa, oblizuje się itp.,
 - "Masaż warg"- nagryzanie zębami wargi dolnej, potem górnej,
 - "Baloniki"- nabranie powietrza i zatrzymanie go w wydętych policzkach, przesuwanie powietrza z jednego policzka do drugiego, balon pękł -dziecko palcami uderza w policzki,
 - "Motorek"- parskanie wargami, naśladowanie odgłosu motoru, traktora,
 - "Wzywanie pomocy"- wyraźne wymawianie samogłosek w parach: e-o - naśladowanie karetki pogotowia, i-u -naśladowanie policji, e-u -naśladowanie straży pożarnej.

- Ćwiczenia podniebienia miękkiego:
 - wdychanie i wydychanie powietrza z językiem wysuniętym z szeroko otwartych ust,
 - chrapanie na wdechu i wydechu,
 - kaszel z językiem wysuniętym na zewnątrz jamy ustnej,
 - ziewanie z opuszczoną nisko dolną szczęką,
 - sortowanie papierowych figur geometrycznych, przenosząc je za pomocą słomki,
 - wciąganie powietrza przez słomkę przyłożoną do chusteczki higienicznej, unoszenie przyssanej powietrzem chusteczki higienicznej,
 - wymawianie sylab: ku –ko, ku –ko, uku –oko, uku –oko, kuku–koko, kuku –koko,
 - picie gęstego jogurtu, przecieru owocowego, itp.
- Zabawy języka:
 - "Kotki"- kotek pije mleko (szybkie ruchy języka w przód i w tył, kotek oblizuje się (czubek języka okrąża szeroko otwarte wargi),
 - "Zmęczony piesek"- dzieci naśladują pieska, który głośno oddycha i język ma mocno wysunięty na brodę,
 - "Sięgnij jak najdalej" -kierowanie języka do nosa, do brody, w prawą i w lewą stronę,
 - liczenie ząbków,
 - wypychanie językiem prawego i lewego policzka przy zamkniętych ustach,
 - wypychanie językiem górnej i dolnej wargi,
 - "Myjemy ząbki"- język to szczoteczka do zębów, która po kolei czyści zęby górne od strony zewnętrznej i wewnętrznej, a następnie zęby dolne z obu stron. W trakcie zabawy naśladujemy płukanie buzi wodą -powietrze z jednego policzka przechodzi do drugiego,
 - "Język na defiladzie"- język maszeruje jak żołnierz, na raz -czubek języka na dolną wargę, na dwa -czubek języka do prawego kącika ust, na trzy -czubek języka na górną wargę ,na cztery -czubek języka do lewego kącika ust,
 - "Cukierek"- cmokanie językiem,,
 - „Konik”- próba klaskania

- "Cyrkowiec"- język próbuje wykonać różne sztuczki: górkę -czubek języka oparty o dolne zęby, środek się wybrzusza, rurkę -przez którą można wdychać lub wydychać powietrze, szpilkę -układanie wąskiego języka,
- wahadełko -przesuwaniem językiem do kącików ust w stronę prawą i lewą, język nie dotyka warg,
- "Łyżeczka"- unoszenie przodu i boków języka-Wysuwanie „łyżeczki” dmuchanie do nosa,
- przeciskanie języka między zbliżonymi zębami,
- wyraźne wymawianie głosek [a-l], bez poruszania brodą, przy szeroko otwartych ustach,
- wymawianie sylab: la la la..., lo lo lo..., le le le...(poruszanie jedynie językiem –nie brodą przy szeroko otwartych ustach),
- "Łopatka"- wysuwanie płaskiego i szerokiego języka,
- "Koniki"- czubek języka uderza o podniebienie i opada na dół. Raz konik idzie wolno, to biegnie, parska, śmieje się iha, iha,
- "Język masażysta"- czubek języka masuje delikatnie podniebienie, dziąsła na górze i dole, wargi, policzki od środka, próbuje rysować kreseczki, kółeczka

D. Ćwiczenia słuchowe:

- dziecko z zamkniętymi oczami rozpoznaje źródło dźwięku,
- wskazywanie źródła dźwięku i kierunku, z którego dobiega przy zasłoniętych oczach,
- rozpoznawanie różnych instrumentów muzycznych (bębenek, trójkąt),
- naśladowanie głosów zwierząt-wystukiwanie rytmu, klaskanie,
- synteza usłyszanych sylab w wyraz –według stopnia trudności,
- analiza sylabowa wyrazów -według stopnia trudności,
- "Co słyhać na początku wyrazu"-(wyróżnianie 1 głoski w wyrazach typu O-la. U-la),
- rozpoznawanie dźwięków z płyt CD (deszcz, pojazdy, zwierzęta, urządzenia gospodarstwa domowego),
- wyklaskiwanie sylab-wystukiwanie rytmów za nauczycielką,
- Memory dźwiękowe.

2. Ankieta dla rodziców „ Przydatność zajęć logopedycznych” .

VI. Koszt innowacji:

Innowacja nie wymaga żadnych kosztów i źródeł finansowania. Wszelkie działania opierają się na proponowanych i wypracowanych przez autora innowacji materiałach.

VII. Bibliografia

1. Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola, Warszawa 1990.
2. Chmielewska E., Zabawy logopedyczne i nie tylko, Kielce 1997.
3. Skorek E. M. – 100 tekstów do ćwiczeń logopedycznych, Gdańsk 2005.
4. Krupa D. , Zabawy logopedyczne na cztery pory roku, Kraków 2004.
5. Sprawka R., Graban J., Logopedyczne zabawy grupowe dla dzieci od 4 do 7 lat, Gdańsk 2006.
6. Szłapa K., Cmokaj, dmuchaj, parszaj, chuchaj. Ćwiczenia oddechowe i artykulacyjne dla najmłodszych, Gdańsk 2012.
7. Michalak-Widera I., Miłe uszom dźwięki, Katowice 2007
8. 8. Michalak-Widera I., Węsierska K., Zabawy buzi i języka dla każdego smyka, Katowice 2009
9. Rutkowska -Błachowiak I., Gimnastyka buzi na wesoło. Ćwiczenia narządów artykulacyjnych dla dzieci, Wydawnictwo Bonami 2002r
10. Strony internetowe:
 - <https://panimonia.pl/2016/07/04/profilaktyka-logopedyczna-cz-1-cwiczenia-aparatu-artykulacyjnego-cwiczenia-oddechowe/>
 - <https://panimonia.pl/2016/07/23/profilaktyka-logopedyczna-cz-2-cwiczenia-rytmizujace-cwiczenia-sluchu-fonematycznego-cwiczenie-zdolnosci-komunikacyjnych/>
 - https://panimonia.pl/2017/10/18/zabawy-sluchowe-w-przedszkolu-czyli-co-zrobic-by-pieknie-czytac/?fbclid=IwAR2rcYQbnXvswJzs-Slo9-UM74HyDcHDQS6-QYCaEfQHsmSA0_YGTxhRy
 - <https://www.printoteka.pl/pl/materials/category/19>

Załącznik

ANKIETA DLA RODZICÓW „PRZYDATNOŚĆ ZAJĘĆ LOGOPEDYCZNYCH”

Drodzy Rodzice .

Zwracam się do Państwa z prośbą o wyrażenie opinii na temat przydatności logopedycznych zajęć profilaktycznych prowadzonych w grupie 3-latków. Wiedza uzyskana dzięki tej ankiecie, pomoże mi wzbogacić i usprawnić program zajęć logopedycznych w następnych latach.

1. Czy istotne dla rozwoju dziecka było prowadzenie w przedszkolu zajęć z profilaktyki logopedycznej?

- Tak
- Nie

Dlaczego?

.....
.....

2. Czy oprócz zajęć logopedycznych w przedszkolu współpracują Państwo z logopedą?

- Tak

Na czym polega ta współpraca

.....
.....

- Nie

3. Czy częstotliwość zajęć logopedycznych prowadzonych w przedszkolu była wystarczająca?

- Tak
- Nie

Jeśli nie, proszę podać propozycje

.....
.....

4. Czy dzieci opowiadały w domu o zabawach logopedycznych prowadzonych w grupie?

- Tak
- Nie

Jeśli nie, proszę podać dlaczego?

.....
.....

5. Czy dostrzegają Państwo efekty pracy logopedycznej?

- Tak
- Nie

Jeśli tak, to proszę wybrać:

- Usprawnienie czynności związanych z dmuchaniem przez słomkę, zdmuchiowaniem elementów z rączki
- Sprawność słuchowa
- Sprawność narządów artykulacyjnych (język, wargi, policzki)
- Poprawa pamięci słuchowej
- Większy zasób słownictwa

7. Czy można zauważyć wpływ realizowanego programu logopedycznego na zachowanie dziecka?

- Tak
 - Nie
- Jaki?

.....
.....

8. Czy należy kontynuować realizację Programu "Wesoła gimnastyka buzi i języka" w przedszkolu ?

- Tak
- Nie

Dlaczego?.....
.....

Dziękuję za wypełnienie ankiety.